

Tūrisma galamērķu plānošanas teorija un prakse

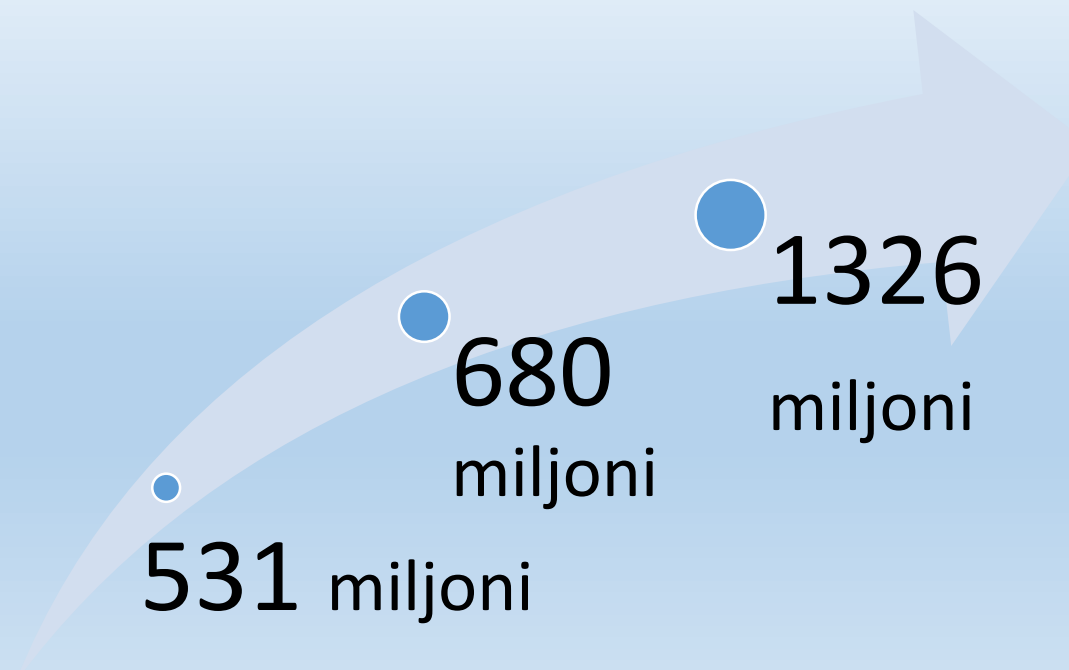
Latvijas Pašvaldību savienība

Maija Rozīte, *dr.geogr., Biznesa augstskola Turība*

02.11.2018

1. Ievadam

- Tūrisma attīstības tendences, mainīgā vide
- Dinamika
- Jauni izejošā tūrisma tirgi
- Problēmas, pārslodze tradicionālajos galamērķos: *over tourism* un *anti-tūrisms*.

2. Plānošanas teorija

- **Mainās plānošanas pieejas:**

- no veicināšanas, ekonomiskās, telpiskās plānošanas pieejas
- uz pašvaldību orientētu un ilgtspējīgu plānošanu

- **Mainās plānošanas process:**

- Augšupvērstā plānošana
- Plānošana un īstenošana kā nepārtraukts process
- Ne tikai pašvaldības funkcija, bet vienošanās un kompromisi starp pašvaldību un privāto sektoru
- Proaktīva plānošana (tūrisma mainīgā daba un vide; tūrisms – nozare, kas «nepiedod», jābūt > skeptiskiem).

- **Ilgspējīga plānošana:**

- Sadarbība un integrēta kontroles sistēma
- Nozares koordinācijas mehānismi (vairāk iesaistīto, dažādas interešu grupas)
- Patērētāju izglītošana
- Uzņēmēju izglītošana, apzinīgums
- Plānošana kā līdzeklis vietas, galamērķa attīstībai.

- **Tūrisma vietas (galamērķa) pārvaldība:**

- Komunikācija un sadarbība
- Sociālā mācīšanās
- Dalītas tiesības un pienākumi
- Vietas nestspēja (kapacitāte) un elastība
- Domāšanas fokuss no vietas (resursi, piesaistes) un sakariem, savienojumiem, plūsmām, sniegumu.

- **Nozīme** tūrisma vietas – tūrisma **galamērķa konkurētspējai:**
  - Ne tikai produkts un tēls, bet vietas atmosfēra, sajūtas
  - Iekšējie sadarbības tīkli, tīklošanās, klasteri
  - Starptautiskie sadarbības tīkli
  - Konkurētspējas novērtēšana, salīdzināšana
  - Investīcijas suprastruktūrā (lielie objekti, kompleksi)
  - Transporta savienojumi
  - Informācijas un komunikācijas tīkli
  - Zināšanas, + par globāliem procesiem, inovācijām.

Plānošanas neveiksmes - cēloņi

- **Vietējie galamērķi:**

- netiek aplūkoti plašākā kontekstā, mērogā
- trūkst datu un indikatoru
- vērtības ir definētas, bet nav iekļautas plānā
- aktuālās problēmas pasaulē
- lēmumu pieņēmēju subjektivitāte

- Nav pietiekami **novērtēti ģeogrāfiskās perifērijas** (nomales) «+ un –»
- **Trūkst zināšanu**, uzņēmējdarbības prasmes, kompetences
- **Spēki, vara galamērķī**, uzticības un caurspīdīguma trūkums
- Kritiska var būt **sabiedrības iesaiste, ne-iesaiste.**

Plānošanas prakse Latvijā

Pieredze un intervijas

3.1. Plānošanas process

- **Laiks** (par īsu, lai iegūtu nepieciešamo informāciju, iesaistītu visas ieinteresētās puses, > formāla iesaiste)
- **Ārējie konsultanti** (risks saņemt standartizētu plānu, < radošuma)
- Institūciju/nodaļu **dažādas intereses, vara un iesaistes līmenis**, birokrātija, nespēja «iziet no rāmja»
- **Cilvēka faktors** (vara, hierarhija, intereses)
- **Politiskās intereses** (ne vienmēr virspusē)
- **Sakari un sadarbība** starp pašvaldībām lielākā galamērķī
- **Atšķirīgas** pašvaldību **finanšu iespējas** un iespēja apvienot resursus
- **Vāja sadarbība** starp pašvaldību un **uzņēmējiem** (trūkst līderu, uzticības, skepse, nevēlas kritizēt, mazu uzņēmumu iespējas)
- **Terminoloģija** (atšķirīga izpratne, tūrisma veidi, produkti).

3.2. Situācijas analīze plānošanas vajadzībām

- Plānošanas dokumentu **hierarhija** (Ilgtermiņa stratēģija, ja tā jāmaina?)
- **Esošo dokumentu ‘mantojums’**, sasaiste (labi, bet nav īstenoti)
- Trūkst ilgtermiņa salīdzināmu **novērojumu, mērījumu, datu**
  - Tūristu apmierinātība; vietējo attieksme; uzturēšanās ilgums un tēriņi utt.
- Nav **snieguma, veikspējas mērījumu, novērtējuma**
  - Mārketinga aktivitāšu novērtējums
- **SVID analīze**
  - Nekritisks skats uz vietas resursiem, unikalitāti; nevēlēšanās izcelt trūkumus
- **Nepietiekama vietējo iesaiste**; vietējos > interesē tekošās lokālās problēmas
- **Tūrisma uzņēmēji**
  - Gaida, ka tūristus piesaistīs pašvaldība
  - Šaurākas intereses.

3.3. Attīstības politika, rīcības

- **Likumdošana, ierobežojumi** izpratne par PPP un konkurenci
- **Saskaņošana, integrēšana** ar citiem plānošanas dokumentiem, **investīciju plāniem**
- Trūkst **ambīciju lieliem projektiem**, investīcijām, standartizēta pieeja
- Politika un rīcības tiek balstītas uz **ES projektiem**, jau definētiem mērķiem, prioritātēm
- **Trūkst** kopēju viena **galamērķa projektu** (ja > pašvaldības, resursi, politiskā griba)
- **Ilgtermiņa plāni**, stratēģijas bez (vai aptuvenām) finansēm
- **Viena gada budžeta pieeja** (pazūd stratēģiskie mērķi)
- Rīcības dažkārt **vietējās infrastruktūras** attīstībai, ne tieši tūrismam.

3.4. Plānu īstenošana

- **Nepietiekama kapacitāte** plānu īstenošanai:
  - Personāls, tehnoloģijas, zināšanas
  - Nepieciešamās aktivitātes un pieejamie resursi
- Aktivitātes saistītas ar **vēlēšanu ciklu** un solījumiem
- Ilgtermiņa stratēģiju īstenošanas gaitā **akcents uz 'mazākām', lētākām īstermiņa aktivitātēm**, pazaudējot ambiciozos, enkura objektus.

Nobeigumam:

- Formāli plāno atbilstoši teorijai
- Praksē rezultāts ir dažkārt atšķirīgs
- Galvenās problēmas:
  - lielāki galamērķi (vairāku pašvaldību sadarbība)
  - lielāki projekti, ambīcijas – PPP
  - trūkst vadītāja (līdera) ar stratēģisku, konkurētspējas, ilgtspējas pieeju
  - nelielā valstī un pašvaldībās ļoti liela nozīme cilvēka faktoram, autoritātei, subjektīvismam.

Paldies par uzmanību!
Jautājumi?